

Ліцей №144 ім. Г. Ващенка м. Києва

Педагогічний досвід роботи

**«ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ НА
УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ ЯК ДІЄВИЙ
ІНСТРУМЕНТ КОМПЕТЕНТІСНОГО НАВЧАННЯ»**

ГЛАДИШЕНКО ОКСАНИ ВОЛОДИМИРІВНИ

Учитель української мови та літератури

Кваліфікаційна категорія: «спеціаліст першої категорії»

2024

Зміст

АНОТАЦІЯ	3
ВСТУП	3
ОСНОВНА ЧАСТИНА	5
1.1 Освітні технології – ефективний інструмент удосконалення й розвитку освітнього процесу.....	5
1.2 Сучасні технології навчання на уроках української мови та літератури.....	8
1.3 Практичне втілення технології повного засвоєння знань на уроках української мови	13
ВИСНОВКИ	19
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	20
Додаток 1	21
Додаток 2	24
Додаток 3	32

АНОТАЦІЯ

У роботі розглянуто окремі сучасні освітні технології, які є дієвим засобом компетентнісного навчання і сприяють підвищенню мотивації, пізнавальної активності та якості засвоєння навчального матеріалу з української мови та літератури. Автор ділиться досвідом застосування технології повного засвоєння знань на уроках української мови. Робота містить теоретичний матеріал щодо ефективності освітніх технологій як інструменту вдосконалення й розвитку освітнього процесу, а також практичні аспекти втілення сучасних освітніх технологій на уроках мовно-літературної галузі.

ВСТУП

Модернізація національної системи освіти на засадах компетентнісного підходу є головним принципом змін в Україні. При цьому відповідно до Закону «Про освіту» ключовими для української школи визначено компетентності, співзвучні компетентностям, що входять до «Європейської довідкової рамки ключових компетентностей для навчання упродовж життя»: спілкування державною мовою; компетентності в природничих науках і технологіях; інформаційно-цифрова компетентність; уміння навчатися впродовж життя; спілкування іноземними мовами; математична грамотність; соціальні та громадянські компетентності; загальнокультурна грамотність; екологічна грамотність і здоровий спосіб життя; підприємливість.

Компетентнісна освіта має забезпечувати формування в здобувачів освіти ключових, загальнопредметних і предметних компетентностей. Такий підхід у навчанні зумовлений потребою викликів сьогодення, коли учень не просто є носієм певного набору знань, умінь і навичок, а може діяти, застосовуючи свої знання в різних ситуаціях. Тому **актуальним** є використання освітніх технологій, які зорієнтовані не лише на поповнення знань здобувачів освіти з української мови і літератури, а й на розвиток умінь творчого, самостійного вирішення завдань практичного характеру. Тому впродовж кількох років працюю над

проблемою: «**Використання сучасних освітніх технологій на уроках української мови та літератури як дієвий інструмент компетентнісного навчання**».

На мою думку, застосування сучасних технологій навчання на уроках української мови і літератури створює умови для успішної діяльності здобувачів освіти, сприяє кращому засвоєнню нового матеріалу, активізує пізнавальну діяльність учнів, розвиває творчі здібності й дає можливість їх проявити та реалізувати в процесі розв'язання проблемних завдань. **Метою** моєї педагогічної діяльності є впровадження таких сучасних технологій, які формуватимуть звичку бути успішним у навчанні й житті; розвиватимуть навички раціонального читання; сприятимуть повному засвоєнню знань, умінь і навичок, підготують учнів до самостійного вирішення завдань практичного характеру.

Відповідно до поставленої мети було поставлено наступні **завдання**:

- визначити доцільність технологій в структурі уроку;
- проаналізувати та дібрати методи, форми й засоби навчання, використання яких дозволить формувати в учнів основні ключові компетентності, зокрема комунікативну, соціокультурну, компетентність «уміння вчитися»;
- формувати компетентну особистість, яка здатна до успішної життєдіяльності;
- підвищити ефективність навчально-виховного процесу шляхом впровадження сучасних освітніх технологій.

Основною ідеєю досвіду є з'ясування найефективніших сучасних інноваційних форм, методів, прийомів та технологій для формування компетентної особистості, діяльної, творчої, самостійної у своїх вчинках.

Отже, вибір сучасних освітніх технологій – це завжди вибір стратегії, пріоритетів, системи взаємодії, тактик навчання та стилю роботи вчителя з учнем.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

1.1 Освітні технології – ефективний інструмент удосконалення й розвитку освітнього процесу

Термін «технологія» походить від грецького *techne* – мистецтво, майстерність і *logos* – наука, закон. Отже, «технологія» – це наука або вчення про майстерність [14]. Поняття «педагогічна технологія» виникло ще в 20-х роках ХХ ст. і застосовувалося в роботах А. Ухтомського, С. Шацького, В. Бехтерева, І. Павлова [4]. З одного боку, науковці розглядали педагогічну технологію як сукупність прийомів та засобів, що спрямовані на чітку й ефективну організацію навчальних занять. З іншого боку, пояснювали термін як уміння оперувати навчальним та лабораторним обладнанням, використовувати наочні посібники.

На думку І. Підласого [1], є продуктивна, поблажлива та партнерська технології. Дослідник вважає, що продуктивна технологія є найдоцільнішою у ринкових умовах, оскільки ґрунтується на предметно орієнтованій освіті. Її мета – допомогти учням отримати максимум продуктивних знань та умінь. Поблажлива технологія застосовується тоді, коли пріоритетним у школі є особистісно орієнтоване навчання, скероване на задоволення запитів учнів. Якщо навчальний процес спрямований на засвоєння предмета і задоволення потреб школяра, то виникає необхідність у партнерській технології.

І. Прокопенко та В. Євдокимов [9] виокремили три групи технологій:

- педагогічні технології за цільовою орієнтацією;
- педагогічні технології за характером взаємин між учителем і учнем;
- педагогічні технології за способами організації навчання.

З розвитком науки «технологія навчання» почала усвідомлюватись як система засобів та методів організації і управління навчально-виховним процесом. У кінці 70-х – на початку 80-х років у педагогічній технології відокремились два складники: використання системного знання для вирішення практичних задач та застосування в навчальному процесі технологічних засобів. Під «педагогічною технологією» стали розуміти науковий опис (сукупність

засобів і методів) педагогічного процесу. Сьогодні педагогічна технологія, передусім, трактується як система найбільш раціональних шляхів досягнення педагогічної мети, наукова організація навчально-виховного процесу. Таким чином, педагогічна технологія – це створена адекватно до потреб і можливостей особистості і суспільства теоретично обґрунтована навчально-виховна система соціалізації, особистісного і професійного розвитку і саморозвитку людини в освітній установі, яка завдяки упорядкованим професійним діям педагога гарантовано забезпечує ефективну реалізацію свідомо визначеної освітньої мети [6].

Актуальними на сьогодні є такі інноваційні педагогічні технології навчання:

- **технологія критичного мислення** (формування власної точки зору в учня, уміння впевнено вести дискусії та ухвалювати виважені рішення й логічно їх аргументувати);
- **технологія навчання як дослідження** (навички дослідницької роботи, формування творчої особистості);
- **інтегральна педагогічна технологія** (формування цілісних знань про об'єкт дослідження);
- **технологія розвивального навчання** (формування в учня здібностей до самовдосконалення, творчого мислення, самостійного навчання);
- **технології формування творчої особистості** (самостійне керування своєю пізнавальною активністю, свідомий вибір життєвої позиції, генерування оригінальних ідей);
- **технологія особистісно орієнтованого навчання** (прояв самостійності мислення, незалежність, здатність до власного вибору);
- **проектна технологія** (націлена стимулювати інтерес учнів до нових знань і використання цих знань у конкретній практичній діяльності);
- **технологія диференційованого навчання** (формує потребу в самоосвіті, бажання генерувати ідеї, шукати альтернативні розв'язки стандартних

- та проблемних ситуацій);
- **технологія гуманістичного навчання** (виховання свідомих громадян, патріотів, творчих особистостей);
 - **технологія групового навчання** (формує внутрішню мотивацію учнів до активного сприйняття, засвоєння та передачі інформації, сприяє формуванню комунікативних якостей, активізує розумову діяльність);
 - **мультимедійні технології** (комплекс програмних засобів, які дозволяють користувачеві спілкуватися з комп'ютером і сприяють підвищенню інтенсивності й ефективності процесу навчання, створюють умови для самоосвіти та дистанційної освіти).

Під час класифікації педагогічних технологій виникають значні труднощі. На цьому наголошують Михайліченко М.В., Рудик Я.М., які зібрали основні педагогічні технології в одній книзі, спробувавши дати їм алгоритмізований опис [6]. Дослідники зазначають, що ознаками педагогічних технологій є концептуальність (опора на певну концепцію), системність (очікувана ефективність), логічність (доцільність окремих елементів), керованість (можливість встановлювати цілі, варіювати засоби), ефективність (гарантія досягнення запланованих результатів), відтворюваність (можливість застосування в інших подібних умовах).

Таким чином, сучасна педагогічна технологія ґрунтується на здобутках педагогічної науки й практики, поєднує елементи традиційного минулого досвіду та передових досягнень науково-технічного прогресу та завдяки гуманізації і демократизації суспільства є особистісно орієнтованою. Тобто джерелами нових педагогічних технологій є: соціальні перетворення та нове педагогічне мислення; суспільні, педагогічні та психологічні науки; сучасний передовий педагогічний досвід; історичний вітчизняний і зарубіжний досвід (надбання попередніх поколінь); народна педагогіка.

1.2 Сучасні технології навчання на уроках української мови та літератури

Завдання вчителя – виховати компетентного учня, незаангажованого, самостійного й відповідального, здатного критично мислити, вчитися впродовж життя, толерантного й успішного, який зможе реалізуватися в житті. Досягти цих завдань дозволяють сучасні освітні технології, які я використовую на уроках української мови та літератури.

Технологія формування звички бути успішним в навчанні й житті

Технологія ціннісного насичення кожного уроку

Технологія формування навичок раціонального читання

Технологія повного засвоєння знань, умінь і навичок

Технологія формування критичного мислення

Технологія інтервальних повторень

Проектна технологія

Технології особистісно зорієнтованого навчання

Технології навчання, які я використовую у своїй діяльності

Розгляньмо технологію формування **звички бути успішним в навчанні й житті**. Дана технологія в структурі уроку йде одразу після постановки та обговорення проблемного питання, визначення завдань на урок та займає до 2 хв, але є досить дієвою та сприяє мотивації учнів. Дітям важливо зрозуміти, щоб досягти успіху, потрібно щось робити, виконувати якісь дії. Ці дії слід виконувати на кожному уроці, поки вони не стануть звичкою.

Учитель:

– Усі люди мріють про успіх. А чи існує формула, дотримуючись якої, кожна людина може досягти успіху в навчанні, спорті, роботі? Виявляється так. Ваша мета – знати предмет на 12 балів. Щоб досягти цієї мети, необхідно засвоїти такі правила: на уроці завжди підносити руку, працювати за правилами, виконувати всі завдання, об'єктивно оцінювати власні досягнення, виправляти недоліки.

Однією з ключових компетентностей є вміння вчитися впродовж життя, на яку впливає безліч факторів, найголовніший з яких – значення сформованості навички раціонального читання, тобто уміння читати швидко, розуміти прочитане та виділяти з тексту головне. Тому на уроках української мови та літератури застосовую **технологію формування навичок раціонального читання**. Я пропоную систему вправ і завдань, які вдосконалюють навички читання та роботи з текстом. Наприклад, вправа «Ключові слова» передбачає таку послідовність:

1. Прочитати текст самостійно.
2. Визначити (підкреслити) ключові слова.
3. Записати запитання до тексту, використавши виділені ключові слова.
4. Поставити ці запитання однокласникам.
5. Вислухати відповідь та визначити її правильність та повноту.

Ще одна вправа, яка формує навичку раціонального читання – це читання за допомогою позначок. Діти на берегах сторінки ставлять відповідні позначки: «+» - я це знаю; «-» я цього не знаю; «!» – нова інформація, звернути увагу; «?» – я хочу про це запитати вчителя чи самостійно знайти додаткову інформацію. Перечитуючи текст, діти звертають увагу на позначки. Це допомагає виділити найважливіше та запам'ятати прочитане.

Я помітила, що діти дуже швидко забувають вивчений матеріал, якщо ми його не повторюємо на наступних уроках або через певний проміжок часу. Тому активно на своїх уроках застосовую **технологію інтервальних повторень**, що передбачає чотирикратне повторення вивченого: на першому уроці з вивчення нової теми, під час виконання домашнього завдання, на другому уроці та виконуючи домашнє завдання перед третім уроком. Вивчене протягом тижня треба повторити раз на місяць, а далі можна раз на два місяці. Інформацію можна запам'ятовувати ефективніше, якщо розподілити зусилля в часі, а не багаторазово повторювати за один раз. Наприклад, щоб запам'ятати правопис складних власних назв, спочатку діти виписують на окремі картки власні назви,

правопис яких потрібно запам'ятати, ділять їх на тематичні секції, скажімо назви установ, організацій, товариств, підприємств, назви найвищих посад, назви торгових знаків, марок технічних виробів тощо. Потім на звороті картки пишуть це саме слово з варіантами написання, наприклад:

Ліга Націй

(Л/л)іга (Н/н)ацій

вулиця Ярославів Вал

(В/в)улиця
(Я/я)рославів (В/в)ал

Коли картки готові, діти починають виконувати завдання на правопис: беруть картку та пояснюють написання слова. Якщо знають правопис слова, тоді цю картку перекладають вправо, якщо помилилися з правописом – вліво. Ті картки, які опинилися зліва, потрібно опрацювати ще раз через тиждень. Ті картки, які діти відклали вправо, опрацьовуємо через місяць. Якщо помилилися з правописом, картка автоматично переходить вліво, і діти до неї повертаються ще раз через тиждень.

Сприймання, розуміння, усвідомлення та засвоєння навчальної інформації вимагає активної розумової діяльності, у тому числі й критичного мислення. Критичне мислення – складний процес, який починається з ознайомлення з інформацією, а закінчується ухваленням рішення. **Технологія формування критичного мислення** – це система діяльності, спрямована на розвиток здатності до самостійного пошуку, вибору та оцінки корисності інформації як для суспільних, так і для особистих потреб та цілей. Реалізація технології передбачає інтерактивний режим занять, спільний пошук вирішення проблем, а також партнерські відносини між педагогом та учнями. Технологія розвитку критичного мислення містить три етапи: виклик (актуалізація), осмислення (реалізація) та рефлексія. Завдання першого етапу – викликати зацікавлення в учнів, прагнення до пізнавальних дій. Діти мають згадати, що їм уже відомо з проблеми, котра розглядається, систематизувати свої знання, а також визначити

питання, на які хочуть отримати відповіді. На цьому етапі найчастіше використовую вправу «Вірю – не вірю» або читання методикою «Допомога», яка передбачає читання тексту із такими помітками на полях «+» – я це знаю; «-» – я цього не знаю; «?» – хотів би знати більше. Обговорюючи прочитаний текст, діти відповідають на запитання:

— Чи отримали ви підтвердження своїх знань з теми в тексті?

— Які нові знання Ви отримали?

— Про що Ви б хотіли більше дізнатися?

На другому етапі відбувається поступове просування до нових знань різними шляхами: слухання пояснення вчителя, читання текстів, перегляд відеофрагментів.

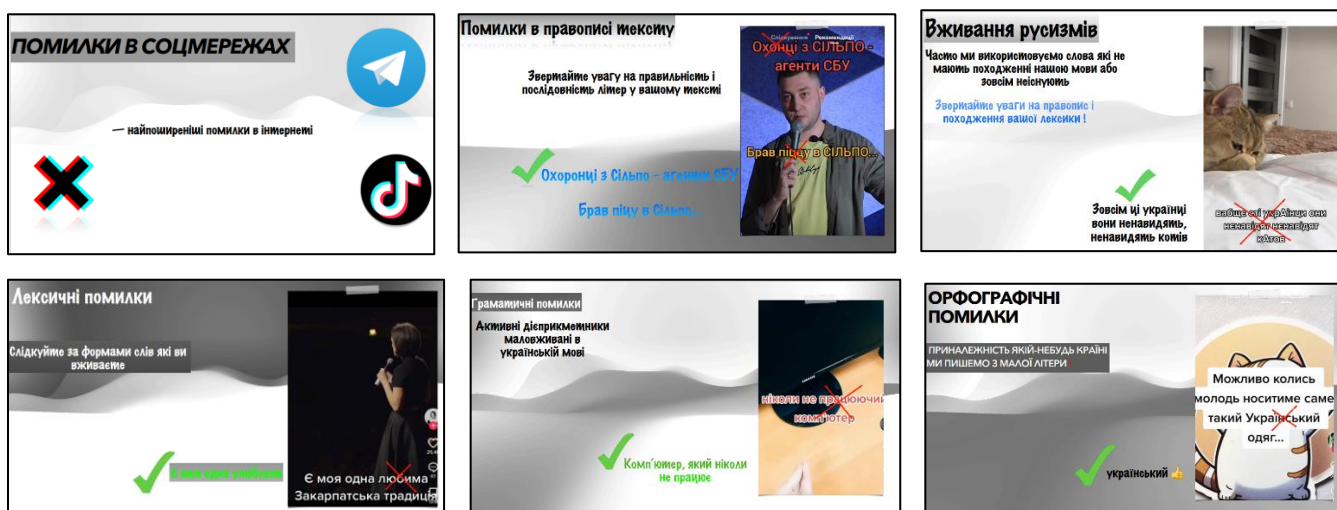
На етапі рефлексії учні зіставляють нову інформацію з уже відомою, висловлюють власну думку, формують свої переконання. На цьому етапі використовую вправу «Займи позицію».

Для розвитку критичного мислення можна також використати гру «Шерлок Холмс». Організація гри:

1. Запропонувати учням об'єднатися в декілька команд і обрати свого Шерлока Холмса – кмітливого й успішного учня.
2. Повідомити правила гри. Наприклад, кожна команда повинна скласти схеми, тексти, малюнки до теми, що вивчається, допустивши помилки. Наперед має бути обумовлена кількість помилок (однакова) у роботах кожної групи.
3. Шерлок Холмс кожної команди повинен віднайти допущені іншою командою помилки.
4. Переможцем стає та команда, Шерлок Холмс якої виявився найкращим детективом, тобто за найкоротший час знайшов найбільше помилок.

Отже, технологія розвитку критичного мислення спонукає аналізувати кожну ситуацію, робити висновки, сприймати дійсність усебічно, спрямовує до творчості як учителя, так і учнів.

Активно застосовую у своїй діяльності **проектну технологію**, оскільки вона дає змогу раціонально поєднувати теоретичні знання з їх практичним застосуванням. Технологія орієнтується перш за все на самостійну діяльність учнів – індивідуальну, парну або групову, яку учні виконують впродовж визначеного відрізка часу. Суть проектної технології – стимулювати інтерес учнів до певних проблем, що передбачають володіння визначеною сумою знань, та через проектну діяльність, яка передбачає розв’язання однієї або цілої низки проблем, показати практичне застосування надбаних знань. Моє завдання як учителя – прищепити учням уміння користуватися дослідницькими прийомами: збирати необхідну інформацію, вміти її аналізувати з різних точок зору, висувати різні гіпотези, вміти робити висновки. Приклад учнівського проекту «Мовні помилки в соцмережах» (окремі слайди):

Отже, освітні технології, які я використовую на своїх уроках – це завжди моделювання змісту, форм і методів навчання відповідно до визначеної мети, а навчання з використанням сучасних освітніх технологій сприяє формуванню ключових компетентностей учнів, стимулює активність і творчість, підвищує інтелект дитини, зміцнює її віру у власні здібності.

1.3 Практичне втілення технології повного засвоєння знань на уроках української мови

Серед великого арсеналу сучасних технологій значні можливості має технологія повного засвоєння знань. Цю технологію розробили американські психологи Джон Керролл (1916-2003) та Бенджамін Блум (1913 -1999) у 1960-их роках [14]. В основу робочої гіпотези лягло припущення про те, що всі учні здатні повністю засвоїти необхідний навчальний матеріал при оптимально підібраних для кожної дитини умовах. Учитель визначає, яких результатів потрібно досягти, створюючи ієрархію педагогічних цілей. Категорії цілей визначаються через конкретні дії, які повинен виконувати учень. Цілями нижчого порядку є знання, розуміння, застосування. Цілями вищого порядку – аналіз, синтез, оцінювання.

Застосовуючи технологію на своїх уроках я ставлю на перший рівень ієрархії навчальних цілей розуміння, оскільки спочатку учні повинні зрозуміти мету діяльності, пояснити своїми словами, визначити очікувані результати своєї роботи і лише потім поступово досягати поставлених навчальних цілей кожного рівня через виконання конкретних дій.

Ієрархія навчальних цілей

Розглянемо, як працює технологія на конкретній навчальній одиниці, наприклад «Творення і правопис прикметників» (6-й клас). Перший рівень в опануванні навчальної одиниці – це *РОЗУМІННЯ*. Для завдань цього рівня я використовую вправу «Спостереження», де учні порівнюють слова двох колонок та вказують на різницю між ними, самостійно роблячи висновок, що від одного прикметника можна утворити за допомогою суфіксів пестливості інший, наприклад тихий-тихесенький, молодий-молоденький.

Вправа «Спостереження»

Чим відрізняються слова в колонках?

ТИХИЙ	ТИХЕСЕНЬКИЙ
малий	маленький
тонкий	тонюсінький
молодий	молоденький
мокрый	мокрісінький

Рівень «Розуміння»

Наступний рівень *ЗНАННЯ* передбачає отримання нових знань про творення й правопис прикметників. Учні переглядають презентацію, ставлять запитання за змістом побаченого, відтворюють з пам'яті почуте, пригадують правило, заповнюючи пропуски в ньому.

Запам'ятай правило!

У прикметникових суфіксах
-еньк-, -есеньк-, -ісіньк-,
-юсіньк-, -ськ-, -цьк-, -зьк-
 пишемо знак м'якшення.

Рівень «Знання»

Пригадай правила, заповни пропуски

- У прикметникових суфіксах *-ен...к-*, *-есен...к-*, *-ісін...к-*, *-юсін...к-*, *-с...к-*, *-ц...к-*, *-з...к-* потрібно вставити _____.

Рівень «Знання»

На наступних уроках під час вивчення теми «Творення й правопис прикметників» розширюємо правило для рівня «Знання».

Пригадай правила, заповни пропуски

- За значенням прикметники поділяють на три групи: _____, відносні та присвійні.
- _____ прикметники позначають ознаку предмета стосовно інших предметів чи явищ.
- У прикметникових суфіксах *-ен...к-*, *-есен...к-*, *-ісін...к-*, *-юсін...к-*, *-с...к-*, *-ц...к-*, *-з...к-* потрібно вставити _____.
- За допомогою суфіксів *-н-*, *-ан-*, *-ян-*, *-ов-*, *-ев-*, *-ськ-*, *-льн-*, *-ичн-*, *-ічн-*, *-ічн-* найчастіше творяться _____ прикметники.

Рівень «Знання»

Для рівня «**ВИКОРИСТАННЯ**» пропоную вправи типу переписи речення, познач суфікси в прикметниках, або утвори прикметники суфіксальним способом за зразком, позначає суфікс, поясни правопис.

Добери власні приклади й напиши пропущене в таблиці

мудрий – премудрий	добрий –
білий – білявий	чорний -
білісінький	
білюсінький	
без барв - безбарвний	без меж

Рівень «Використання»

Перепиши речення в робочий зошит, уставляючи пропущені літери. У виділених словах познач суфікс

1. Тонюсін...ке, ледве вловиме, кр...шталеве дзюрча...я води на перекаті лоскотало слух .
2. Де кров т...кла козац...кая, трава з...леніє.
3. Мален...ка хмаринка шукає в небі хатинку.
4. Т...хесен...кий вечір на землю спадає, і сонце сідає в т...мнесен...кий гай.

Рівень «Використання»

Рівень «АНАЛІЗ» передбає виконання завдань на виділення частин з цілого. Тут пропоную вправи типу «Четверте зайве: знайди та закресли слово в кожному рядку». Закресли зайве слово в дужках. Поясни свій вибір. Випиши слова.

«Четверте зайве»

Які літери повинні бути на місці пропуску. Знайди зайве слово в кожному рядку

А	електр...чний, біохім...чний, пласт...чний, геометр...чний
Б	академ...чний, археолог...чний, юрид...чний, хореограф...чний
В	алерг...чний, крит...чний, період...чний, демократ...чний
Г	цикл...чний, гігієн...чний, енергет...чний, троп...чний

Рівень «Аналіз»

СИНТЕЗ в ієрархії навчальних цілей займає передостаннє місце і передбачає проведення лінгвістичних досліджень, виконання творчих робіт. Це вправи типу «Проведи лінгвістичне дослідження, дійди висновку», склади план розповіді про тварину, за якою спостерігав. Опиши цю тварину. Коли будеш описувати, використовуй прикметники, утворені суфіксальним способом.

Лінгвістичне дослідження.

- **Чим відрізняються суфікси у виділених словах? У яких словах суфікси наголошені? Чи однакове лексичне значення виділених слів у парі?**

Нездійснена мрія — нездійсненна мрія.

Нескінчена робота — нескінченна зима.

Несказане слово — неказанна краса.

Страшний сон — страшна змія.

Рівень «Синтез»

► **Виділені сполучення слів заміни прикметниками із суфіксами -анн-, -янн-, -енн-.**

Людина, яку не можна вблагати, —

Народ, якого не можна здолати, —

Радість, про яку не сказати, —

Краса, яку не можна порівняти ні з чим, —

Дуже глибока яма —

Рівень «Синтез»

Найвищим щаблем в ієрархії навчальних цілей є «ОЦІНКА». На уроках української мови пропонуємо проводити самодігностику знань, як правило, це відбувається перед написанням самостійної (діагностичної) роботи.

Самодіагностика знань

Вивчений матеріал	Я добре це знаю і розумію	Слід повторити матеріал	Не знаю і не розумію. Потребую допомоги
Знак м'якшення вприкметникових суфіксах <i>-еньк-, -есеньк-, -ісіньк-, -юсіньк-, -ськ-, -цьк-, -зьк-</i>			
Прикметникові суфікси <i>-ичн-, -ічн-, -їчн-</i>			
Подвоєння н у наголошених суфіксах <i>-анн-, -яни-, -єни-</i>			
Творення прикметників від іменників за допомогою суфіксів <i>-ан- (-ян-); -ин- (-їн-)</i>			
Подвоєння н у прикметниках на межі кореня й суфікса			
Написання прикметникових суфіксів <i>-ов-, -ев- (-єв-)</i>			
Після проведеної самодіагностики мені слід:			

Рівень «Оцінка»

Отже, технологія повного засвоєння знань є чудовим інструментом опанування навчального матеріалу та досягнення поставлених цілей.

ВИСНОВКИ

Будь-яка діяльність розпочинається з визначення цілей, адже саме вони є запорукою успіху. Мета (або ціль) – це образ у майбутньому; бажана кінцева точка дії людини. Визначаючи мету своєї діяльності на уроках мовно-літературної галузі, учитель має орієнтуватися на ключові компетентності, що мають бути сформовані в здобувачів освіти. Розвивати ключові компетентності та забезпечувати комплексне засвоєння навчального матеріалу допомагають сучасні освітні технології, тобто така організація процесу навчання, за якої відбувається гарантоване досягнення визначених результатів. Основними критеріями навчальної технології можна визначити: концептуальність, системність, логічність, керованість, ефективність та відтворюваність.

Сучасні освітні технології дозволяють урізноманітнити діяльність учнів, а саме:

- навчають здобувати знання самостійно;
- акумулюють уміння користуватися здобутими знаннями для вирішення нових завдань;
- сприяють набуттю комунікативних навичок і умінь (тобто умінь працювати в групах, виконуючи різні соціальні завдання і ролі);
- навчають користуватися дослідницькими методами: збирати інформацію, факти, уміти їх аналізувати з різних точок зору, висувати гіпотези, робити висновки;
- надають можливість висловлювати свої власні думки.

Отже, використання сучасних освітніх технологій на уроках робить педагогічний процес, з одного боку, більш організованим і керованим, з іншого боку, розкриває перед педагогом необмежені можливості творчого пошуку і вдосконалення педагогічної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Голубнича, Л.О. Розвиток педагогічних технологій у дидактичній науці / Л.О. Голубнича // Педагогіка та психологія : зб. наук. пр. / Харків. нац. пед. унт ім. Г.С. Сковороди. – Харків : Щедра садиба плюс, 2014. – Вип. 45. – С. 14-23.
2. Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю. Інформаційно-комунікаційні технології у навчальному процесі: посібник для педагогічних працівників і студентів педагогічних вищих навчальних закладів. – Вінниця: ДОВ "Вінниця", 2002. – 116 с.
3. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: підручник / Ілона Дичківська. - 3-тє вид., випр. - Київ : Академвидав, 2015. - 304 с.
4. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Автор-укладач Н. П. Наволокова. — Х.: Вид. група «Основа», 2009. — 176 с.
5. Інноваційні технології навчання української мови і літератури / Укладач О.І.Когут. – Тернопіль: Астон, 2005. – 204 с.
6. Михайліченко М.В., Рудик Я.М. / Освітні технології: навчальний посібник. – К.: ЦП «КОМПРИНТ», 2016 – 583 с.
7. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота; ред. О. М. Пехота. - К. : А.С.К., 2004. - 256 с.
8. Педагогічні системи, технології. Досвід. Практика: Довідник / За ред. П.І. Матвієнка, С.Ф. Клепка, Н.І. Білик. - 2-е вид., переобл. і допов.. - У 2 ч. Ч.1. - Полтава: ПОППО, 2007. - 220 с.
9. Педагогічні технології : [навч. посібник] / І. Ф. Прокопенко, В. І. Євдокимов. – Харків : Колегіум, 2006. – 224 с
10. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.
11. метод. посібн. / О.І. Пометун, Л.В. Пироженко. – К. : Видавництво А.С.К., 2004.– 192 с.
12. Царенко, М.О. Сучасні інтерактивні технології навчання в освіті / М.О. Царенко, О.П. Усаченко // Наша школа. – 2013. – № 3. – С. 21-27.
13. Шарко С. Д. Сучасний урок : технологічний аспект /Посібник для вчителів і студентів. – К: СПД, 2005. – 157 с.
14. Янкович О. І. Освітні технології сучасних навчальних закладів: навчальнометодичний посібник / О. Янкович, Ю. Беднарек, А. Анджеевська. –Тернопіль : ТНПУ ім В. Гнатюка, 2015. – 212 с.

Приклад застосування технології повного засвоєння знань під час вивчення словникових слів *ввічливий, шалений, довгожданий, екстрений, дзвіниця.*

Очікуваний результат: усі учні розуміють тлумачення словникових слів, уміють без помилок їх записувати, складати з ними поширені речення.

1. Рівень «Розуміння».

Учні визначають слова за їх лексичним значенням: увідповіднюють слово з поданим тлумаченням.

Розуміння Визначте слова за лексичним значенням

- Вежа для дзвонів на церкві, при церкві або окрема будівля із дзвонами.
- Якого довго, з нетерпінням ждуть. _____
- Який дотримується правил пристойності, виявляє уважність, люб'язність; чемний. _____
- Який утратив самовладання, перебуває в стані надмірного збудження. _____
- Якого не можна відкласти; невідкладний, терміновий.// Якого не передбачили; несподіваний. _____

Ввічливий **Шалений**
Довгожданий
Екстрений **Дзвіниця**

Рівень «Розуміння»

2. Рівень «Знання» передбачає опанування правопису словникових слів. Учні переглядають презентацію, запам'ятовуючи правильне написання слів.

Знання Перегляньте презентацію зі словниковими словами. Запам'ятайте їх написання.

ВВІЧЛИВИЙ

Рівень «Знання»

- Яке слово було першим у презентації?
 - Чи було серед переліку слово «пшениця»?
 - У якому слові є подвоєння літер?
 - Яке слово було останнім?
 - Яке слово починається з голосного звука?
 - Усно відтворіть з пам'яті слова в будь-якому порядку.
3. Рівень «Використання» передбачає запис словникових слів у зошит, зачитування їх учнями.
4. Виконуючи завдання рівня «Аналіз» учні аналізують, у яких словах відбувається подвоєння літер на письмі, підкреслюють подвоєння в зошиті, виконують тестове завдання.

Аналіз

Проаналізуйте, чи в усіх словах відбувається подвоєння літер на письмі?

А дзвін...иця
 Б довгождан...ий
 В шален...ий
 Г в...ічливий
 Д екстрен...ий

The slide features a pyramid diagram on the left with five levels: розуміння (red), знання (orange), використання (yellow), аналіз (green), and синтез (blue). The top level is labeled 'ошибка' (mistake). To the right of the pyramid is a photograph of wheat stalks.

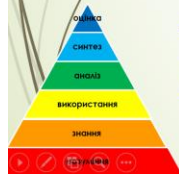
Рівень «Аналіз»

5. Завдання рівня «Синтез» - це вправи на вибір:
- ✚ Складіть речення щонайменше з п'яти слів, використавши одне зі словникових слів.
 - ✚ Складіть мініісторію, використовуючи всі словникові слова.
- Свої речення та мініісторії учні записують у зошит, потім зачитують.
6. Завдання рівня «Оцінка» - перевірити роботу шестикласника/шестикласниці. Учні працюють на картках. Правильність виконання перевіряють за презентацією.

Оцінка

Перевірте роботу шестикласниці Надійки.

1. Вежу для дзвонів при церкві називають дзвонарнею.
2. Вічливі люди завжди виявляють уважність і чемність.
3. Сьогодні відбулись екстрені збори лідерів усіх класів.
4. Шалений холодний вітер люто висвистував і завивав.
5. Нарешті показався довгожданий поїзд.

Рівень «Оцінка»

Оцінка

Перевірте роботу шестикласниці Надійки.

1. Вежу для дзвонів при церкві називають **дзвіницею**.
2. **Ввічливі** люди завжди виявляють уважність і чемність.
3. Сьогодні відбулись **екстрені** збори лідерів усіх класів.
4. **Шалений** холодний вітер люто висвистував і завивав.
5. Нарешті показався **довгожданий** поїзд.

Рівень «Оцінка»

Урок української літератури в 5-му класі

Тема. Зображення походу князя Олега на Царгород в історичній поемі Олександра Олеся «Похід на Царгород».

Мета:

- **навчальна:** ознайомити учнів із твором Олександра Олеся “Похід на Царгород”; навчити характеризувати історичну епоху, у яку князував Олег, давати оцінку його державним справам, вчинкам, які відображені в творі, історичних матеріалах;
- **розвивальна:** розвивати критичне мислення, кругозір учнів, вміння знаходити в прочитаному тексті необхідну інформацію та застосовувати її для характеристики головного героя;
- **виховна:** виховувати повагу до історичного минулого нашої держави, патріотичні почуття.

Тип уроку: комбінований, компетентісно зорієнтований

Обладнання: портрет письменника, виставка дитячих малюнків до поем О.Олеся «Заспів», «Україна в старовину»; ілюстрації до поеми О.Олеся «Похід на Царгород», роздрукована хмара слів «Княжа Україна»; роздруковані стікери з рисами вдачі героїв поеми «Похід на Царгород», політична карта Європи, кольорові стікери, кольорові фішки для формувального оцінювання, роздруковані індивідуальні весняні передбачення, музичний відеоряд «Прихід весни», підручник (О.Авраменко).

Очікувані результати: учень / учениця виразно й усвідомлено читає поему, визначає засоби поетичної мови; розповідає про життя й вірування давніх українців та давньоруських князів; висловлює власні міркування про значення морського походу князя Олега на Царгород; розуміє зв'язок історичного минулого із сучасністю; дискутує про важливість вивчення історії своєї держави.

Епіграф

Хто не знає свого минулого, той не вартий майбутнього. Хто не відає про славу своїх предків, той сам не вартий пошани.

М.Рильський

Хід уроку

1. Організаційний момент. Емоційне налаштування на урок

3. Оголошення теми й мети уроку

Оспівування князя
Олега у творі
Олександра Олеся
«Похід на Царгород»

– Отже, сьогодні на уроці ми теж помандруємо в славне минуле нашої Батьківщини. А допоможе нам здійснити цю подорож книга Олександра Олеся «Княжа Україна».

4. Актуалізація знань.

- Що вам відомо про автора книги «Давня Україна»?
- Яка подія в житті письменника спонукала написати багато творів для дітей?
- Яка історія написання книги «Княжа Україна»? *(Книга була написана дуже швидко — менше ніж за місяць. О.Олесь просто переводив у вішовані форми добре знайомі йому факти з минулого Батьківщини. У віршах він познайомив читачів з життям українців у давнину, описав діяльність князів Київської Русі. Створена книга в 1920 році в Чехії)*
- 1920 року Олександр Олесь створив поетичний цикл «Княжа Україна», присвятивши його подіям часів Русі. Автор описав складний і багатий світ наших предків, ствердив думку про об'єднання народу заради миру та створення міцної держави.
- Порахуйте, скільки років уже пройшло з моменту написання книги? *(104)*

5. Завдання на урок

Сьогодні на уроці ми дізнаємося

- Яка історична епоха відображена в історичній поемі «Похід на Царгород»
- Чому київського князя називали чарівником
- Як греки намагалися обхитрити Олега
- Якими рисами характеру відзначався Олег з-поміж інших князів

– Сьогодні ми прочитаємо історичну поему «Похід на Царгород» і дізнаємося:

- Яка історична епоха відображена в поемі
- Чому київського князя називали чарівником
- Як греки намагалися обхитрити Олега
- Якими рисами характеру відзначався Олег з-поміж інших князів

6. Очікування від уроку

- А що ви очікуєте від сьогоднішнього уроку? Додайте до перелічених цілей свої. Закінчіть речення:

Мої очікування від уроку

«Від уроку я очікую...»

« Наш урок буде ...»

«На уроці я буду...»

«Я хочу дізнатися...»

«Я хочу зрозуміти...»

7. Осмислення нового матеріалу

Історична довідка

Князювання в Києві князя Олега припадає на початок X століття. В історію він увійшов як «віщий» Олег, напівміфічний, все життя якого оповите легендами.

– Героєм сьогоднішньої оповіді стане київський князь Олег.

Що ви про нього знаєте?
(повідомлення від учнів)

Князь Олег – найбільш легендарна й загадкова особа серед наших князів. Його князювання в Києві припадає на початок X століття. Фактично наслідком його діяльності було утворення Київської Русі. В історію він увійшов як "віщий" Олег, тобто чаклун, все життя якого оповите легендами. Люди вірили, що Олег мав незвичайні здібності та надлюдську силу.

Існує легенда, що Олег цікавився у віщунів про свою загибель. Ті пророкували смерть Олегові від його улюбленого коня. Князь прислухався до цих слів і більше ніколи не сідав на свого коня. Наказав дбати про нього, поки сам перебуватиме у воєнному поході. Коли похід закінчився, князь поцікавився долею свого коня. Йому повідомили, що той, на жаль, помер. Тоді Олег розсміявся зі слів віщунів та захотів поглянути на кості коня. Коли приїхав на місце, то ногою наступив на череп. А з нього виповзла змія та ужалила Олега.

Час правління князя Олега в Києві - це період великих успіхів київської держави у взаємовідносинах із сусідами. Його уславлює досить успішний морський похід на Царгород і укладений ним з Візантією надзвичайно вигідний торговий договір.

8. Словникова робота

- Князь Олег здійснив морський похід на Царгород. Вирушив він в далекий край на байдаках.

Словникова робота

Байдак – плоскодонне однощоглове дерев'яне судно довжиною 15—20м, шириною 3—4м, висотою бл. 5м, вантажопідйомністю до 200т. Байдаками користувались для перевезення вантажів по воді.

Словникова робота

Щогла - високий стовп на вітрильному судні, що призначався для встановлення вітрил.

Байдак – плоскодонне однощоглове дерев'яне судно довжиною 15—20м, шириною 3—4м, висотою бл. 5м, вантажопідйомністю до 200 т. Байдаками користувались для перевезення вантажів по воді.

Щогла – високий стовп на вітрильному судні, що призначався для встановлення вітрил.

- Як ви вважаєте, чи можна назвати байдаки екологічним видом транспорту? Чому?

9. Фізкультхвилинка «Кулька»

- Вітер був засобом пересування байдаків на воді. А ми уявімо, що вітер підносить кульку. Виконаємо фізкультхвилинку «Кулька»
(*Летить-летить у небі кулька. Кулька в небі летить. Але я точно знаю, що кулька в небо ніколи не полетить*).

10. Виразне читання оповіді «Похід на Царгород»

Робота з підручником

С. 157-158

Українська література : підруч. для 5 кл. закл. загальн. середн. освіти / Олександр Авраменко. — Київ : Грамота, 2022. — 288 с. :

- Яку подію Олександр Олесь зобразив в оповіді «Похід на Царгород»? У якій формі написано оповідь?

11. Аналіз прочитаного

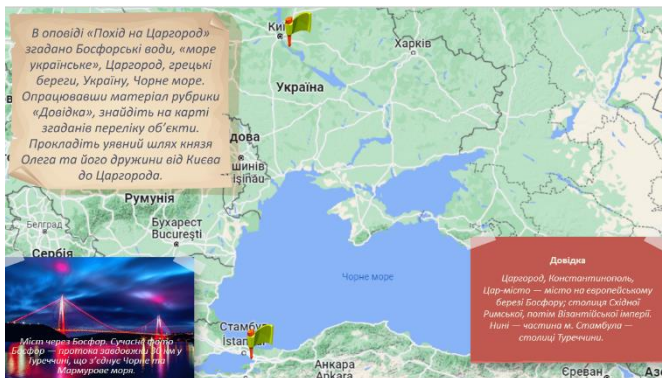
Аналізуємо прочитане

На скільки частин можна поділити оповідь?

- На скільки частин можна поділити оповідь? Як можна їх назвати?
- Прочитайте, як описує О.Олесь Царгород.
- Що автор мав на увазі, коли сказав «*лється хвилями народ*»?
- Як грецький цар ставився до чужинців?
- Чому князь Олег вирушив у похід на Царгород? Яка мета походу?
- Як автор описує море, яким пливли байдаки?
 - *Простір! Воля! Грають хвилі, Море диха, як живе*
- Яким словом можна назвати опис моря?(Пейзаж)
 - *Пейза́ж (фр. Paysage, від країна, місцевість) — жанр в образотворчому мистецтві, в якому об'єктом зображення є природа.*
- Чому море диха, як живе? Який засіб використав автор у цих рядках?
- Чи легкою була дорога? Чому автор називає тих, хто пливе легковажними?
 - *Лековажний - той (та), хто діє необачно, бездумно, не розмірковуючи; несерйозний.*
- Що зробили греки, аби перешкодити Олегові?
- До яких військових хитрощів удався Олег перед Царгородом? Чому?
- Які вимоги поставив князь Олег цареві? Чи домігся свого?
- Яким богам складав присягу князь Олег? Що ви про них знаєте?
- У чому полягала угода між Олегом і грецьким царем?
- Чим закінчується оповідь «Похід на Царгород»?
- Де висів український щит?

12. Розвиваємо компетентності

- В оповіді «Похід на Царгород» згадано Босфорські води, «море українське», Царгород, грецькі береги, Україну, Чорне море.
- Опрацюйте матеріал рубрики «Довідка», знайдіть на карті згадані в переліку об'єкти.

Довідка

Царгород, Константинополь, Цар-місто — це місто на європейському березі Босфору; столиця Східної Римської, потім Візантійської імперії. Нині — частина м. Стамбула — столиці Туреччини.

Босфор — протока завдовжки 30 км у Туреччині, що з'єднує Чорне та Мармурове моря.

- Знайдімо на карті згадані об'єкти. Прокладімо уявний шлях князя Олега та його дружини від Києва до Царгорода.
- Отже, князь Олег дістався Стамбула морським шляхом. А в сучасному світі якому виду транспорту ви надали б перевагу, щоб дістатися до Стамбула?
- Який вид транспорту, на ваш погляд, більш екологічний?

13. Характеристика образу князя Олега. Створення паперової хмари слів

Визначте риси характеру Олега та його воїнів

– Чи приваблює вас образ Олега?
Чим?

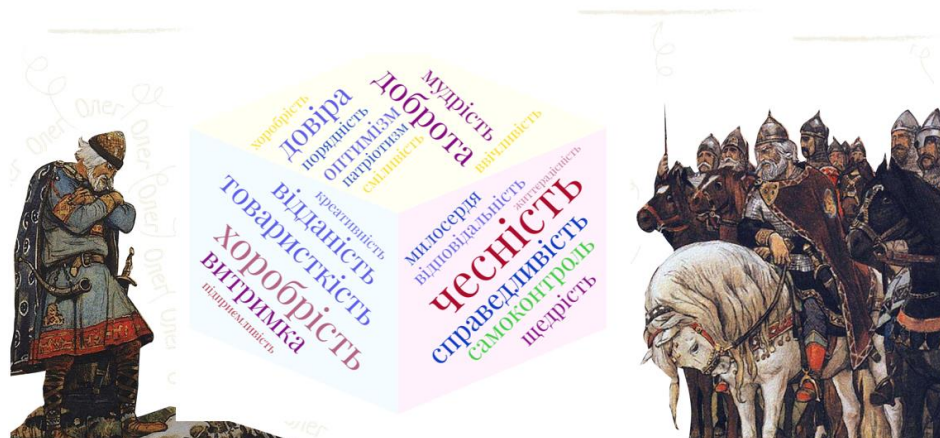
– Олега зображено справедливим і розумним воїном, що прагне відстояти честь свого народу (купців), але робить це не тільки силою, а й розумом.

Руське військо порівняно зі славними орлами, тоді як про візантійське не згадується зовсім.

- Визначте риси характеру Олега та його воїнів.

(Діти працюють в парі, обирають риси серед надрукованих, виходять до дошки, приклеюють на плакат, створюючи свою хмару слів)

Визначте риси характеру Олега та його воїнів

(чесність, товариськість, справедливість, відданість, відповідальність та самоконтроль, доброта, довіра, щедрість, милосердя, порядність, оптимізм, акуратність, ввічливість, витримка, уміння слухати, життєрадісність, мудрість, почуття гумору, креативність, хоробрість, патріотизм, сміливість, винахідливість, підприємливість, далекоглядність, вірність)

14. Узагальнення і систематизація вивченого

- Визначте тему та ідею історичної поеми О.Олеся «Похід на Царгород»
Тема: зображення морського походу князя Олега на Царгород.
Ідея: ушляхетлення хоробрості, мудрості, шляхетності, любові до рідної землі князя Олега та його воїнів.

15. Вікторина Кахут «Похід на Царгород»

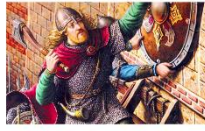
<https://play.kahoot.it/v2/?quizId=6da03bf9-4033-4b4a-9563-2ab508db6d55&hostId=948e1980-e934-4cf6-a0d3-bc5e12a240a3>

16. Підсумок уроку. Рефлексія

Поділіться враженнями

Оповідь «Похід на Царгород» Олександра Олеся вразила мене тим, що ...

- Яка історична епоха відображена в поемі?
- Чому київського князя називали чарівником?
- Як греки намагалися обхитрити Олега?
- Якими рисами характеру

відзначався Олег з-поміж інших князів?

- Чим закінчується оповідь «Похід на Царгород»?
- Де висів український щит?

Метод «Незакінчене речення»

- Оповідь «Похід на Царгород» Олександра Олеся вразила мене тим, що...
- Порахуйте кількість фішок, запишіть на стікері.

17. Домашнє завдання

Домашнє завдання

1. Уміти переказувати оповідь О. Олеся «Похід на Царгород».
2. Скласти 5 запитань за змістом прочитаного: Хто? Де? Коли? Як? Чому? Записати їх в зошит.
3. Пофантазувати й поміркувати, що могло бути зображено на щиті князя Олега? Намалювати цей щит (за бажанням).

- Переказувати оповідь О. Олеся «Похід на Царгород».
- Скласти 5 запитань за змістом прочитаного: Хто? Де? Коли? Як? Чому? Записати їх в зошит.
- Пофантазувати й поміркувати, що могло бути зображено на щиті? Намалюйте його (за бажанням).

**Український освітній онлайн-портал для вчителів «Всеосвіта»,
де розміщені матеріали досвіду роботи Гладишенко О.В.**

1.	Тест з української мови для 7 класу «Узагальнення вивченого про прийменник та сполучник»	https://vseosvita.ua/test/uzahalnennia-vyvchenoho-pro-pryimennyk-i-spoluchnyk-4227585.html
2.	Тест з української літератури для 10 класу «Модерна українська проза. Василь Стефаник, Володимир Винниченко»	https://vseosvita.ua/test/moderna-ukrainska-proza-vasyl-stefanyk-volodymyr-vynnychenko-4227197.html
3.	Тест з української літератури для 10 класу «М.Коцюбинський. «Intermezzo»	https://vseosvita.ua/test/mkotsiubynskiy-intermezzo-3945756.html
4.	Тест з української мови для 8 класу «Самостійна робота з теми «Означення. Обставина. Односкладні речення»	https://vseosvita.ua/test/oznachennia-obstavyna-odnoskladni-rechennia-samostiina-robota-3818174.html
5.	Тест з української літератури для 6 класу НУШ «Контрольна робота за I семестр за програмою Архипової, Січкара, Шило»	https://vseosvita.ua/test/pidsumkove-otsiniuvannya-z-ukrainskoi-literatury-dlya-uchniv-6-ho-klasu-nush-za-i-semestr-prohrama-arkhypovoi-sichkar-shylo-3632720.html
6.	Тест з української літератури для 10 класу «Театр корифеїв». Іван Карпенко-Карий. Трагікомедія «Мартин Боруля»	https://vseosvita.ua/test/teatr-koryfeiv-ivan-karpenko-karyi-trahikomediiia-martyn-borulia-3632205.html
7.	Тест з української мови для 6 класу НУШ "Лексикологія. Правопис слів іншомовного походження"	https://vseosvita.ua/test/leksykolohiia-pravopys-sliv-inshomovnoho-pokhodzhennia-3478646.html
8.	Тест з української літератури для 9 класу «Чорна рада (розділи 1-13)»	https://vseosvita.ua/test/chorna-rada-rozdily-1-13-3312872.html
9.	Тест з української літератури для 9 класу «Чорна рада (розділи 14-18)»	https://vseosvita.ua/test/chorna-rada-rozdily-14-18-3324743.html
10.	Тест з української мови для 6 класу «Словотвір. Зміни приголосних при творенні слів»	https://vseosvita.ua/test/slovotvir-zminy-pryholosnykh-pry-tvorenni-sliv-380950.html

